

Referans No: TIGO IOR 30/2021.1490

Dışışleri Bakanları

Avrupa Konseyi Üye Devletleri

23 Şubat 2021

Sayın Dışışleri Bakanları,

KAVALA/TÜRKİYE KARARI VE AİHS MADDE 46.4 GEREĞİNCE İHLAL PROSEDÜRÜ GEREKLİLİĞİ

Son yıllarda, Uluslararası Af Örgütü, Türkiye’de ceza hukukunun insan hakları savunucularını ve hükümete muhalif kişileri susturmak için keyfi biçimde kullanıldığına ilişkin kapsamlı raporlar yayımlamıştır. Osman Kavala ve Selahattin Demirtaş’ın, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin derhal serbest bırakılmaları yönündeki bağlayıcı kararlarına rağmen halen tutuklu bulunması, insan haklarının korunmasını güvence altına almaya isteksiz bir adalet sisteminin varlığına işaret etmektedir.

Bakanlar Komitesi’nin Aralık 2020’de verdiği Ara Kararına ve Eylül ve Ekim 2020’de verdiği iki ayrı kararına rağmen AİHM’in Aralık 2019’daki kararının uygulanarak Sayın Kavala’nın tahliyesi yönünde herhangi bir gelişmenin kaydedilmemiş olması nedeniyle Uluslararası Af Örgütü, Avrupa Konseyi üye devletlerini, Kavala/Türkiye kararına dair AİHS Madde 46.4 gereğince ihlal prosedürünün başlatılmasını desteklemeye çağırılmaktadır.

Ayrıca, Bakanlar Komitesi, 9-11 Mart’ta AİHM kararlarının uygulanmasının takibinin yapılacağı toplantıda Türkiye’yi, AİHM Büyük Daire’nin Aralık 2020’deki kararının gerektirdiği üzere Selahattin Demirtaş’ı serbest bırakmaya çağırılmaktadır. Demirtaş’ın dört yıldır süren keyfi tutukluluğuna derhal son verilmelidir.

Osman Kavala başvurusu

AİHM, 10 Aralık 2019 tarihli kararında, Osman Kavala’nın tutukluluğunun ve kendisine karşı alınan diğer tedbirlerin, bir sivil toplum aktivisti ve insan hakları savunucusu olarak Kavala’yı susturmaya çalışmak gibi bir “art niyet” taşıdığına hükmetti. Mahkeme, bu tedbirlerin insan hakları savunucularının çalışmaları üzerinde caydırıcı bir etki yaratabileceğini tespit etti ve Türkiye’ye “Kavala’nın tutukluluğuna son vermek ve derhal tahliyesini sağlamak için gerekli tüm adımları atma” çağrısında bulundu. Buna ek olarak, Mahkeme, Anayasa Mahkemesi’nin Kavala’nın tutukluluğunun hukuki olup olmadığı konusunda, Anayasa Mahkemeleri’nin tutukluluk kararlarının hukuka uygunluğunu değerlendirme süresini belirleyen AİHS Madde 5.4’teki anlamıyla “hızlı” karar vermediği sonucuna vardı.

Uluslararası Af Örgütü, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Kavala/Türkiye başvurusu hakkında Aralık ayında çıkardığı ve yetkililere üçüncü kez, güçlü bir dille, Ekim 2017’den beri özgürlüğünden yoksun bırakılan “Osman Kavala’nın derhal tahliye edilmesini sağlama” çağrısı yaptığı Ara Kararından memnuniyet duymaktadır. Bakanlar Komitesi, bir kez daha, “başvurucunun süregelen tutukluluğunun AİHM kararında tespit edilen ihlallerin bir devamı olabileceği” yönünde güçlü kanaatleri olduğunu belirtti. “Başvurucunun 4 Mayıs 2020’de yaptığı bireysel başvuru hakkında Anayasa Mahkemesi’nin karar sürecinde” gelişme kaydedilmemesinden kaygı duyduğunu ifade etti ve yetkililere “Anayasa Mahkemesi’nin daha fazla gecikme olmaksızın ve AİHM kararının ruhuna ve sonuçlarına uygun bir şekilde başvurucunun şikayeti hakkındaki değerlendirmesini sonuçlandırmasını sağlamak için mümkün olan tüm adımları atma” çağrısı yaptı.

AİHM kararının ve Bakanlar Komitesi’nin Eylül ve Ekim 2020’deki Kararları ile Aralık 2020’deki Ara Kararının ardından Sayın Kavala hakkında peş peşe ceza soruşturmaları açılması, Osman Kavala’nın süregelen tutukluluğunun, Mahkeme tarafından tespit edilen ihlallerin bir devamını içerdiğini

doğrulamaktadır. Sayın Kavala'ya yönelik adli kovuşturmalara ilişkin ayrıntılı bilgilere işbu mektubun Ek bölümünde yer verilmektedir.

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Marija Pejčinović Burić Ocak 2021'de Konsey'in Parlamenter Meclisi'nde yaptığı konuşmada, Türkiye Anayasa Mahkemesi'nin Osman Kavala'yı serbest bırakmayı reddetmesinin ve Kavala'nın tutukluluğunun "tamamen yanlış" olduğunu ifade etti ve "kararların uygulanmasında yeterliliğin, etkililiğin ve somut etkilerin artırılması" gerektiğine dikkat çekti. Bakanlar Komitesi Dönem Başkanı ve Almanya Dışişleri Bakanı Heiko Maas da Türkiye'ye "Osman Kavala'yı ve diğer siyasi mahpusları AİHM kararlarına uygun şekilde derhal serbest bırakma" çağrısı yaptı. Sayın Maas, Parlamenter Meclisi'nde yaptığı konuşmada, Bakanlar Komitesi Başkanlığı'nın kararların uygulanmasına öncelik verdiğini vurguladı ve "yükümlülüklerini yerine getirmeyen Üye Devletler üzerinde baskıyı artırmak için diğer seçeneklere başvurulabileceğinin ve gerektiğinde kararların uygulanması için çalışacaklarının" altını çizdi.

Parlamenter Meclisi ayrıca Türkiye'yi Osman Kavala'yı serbest bırakmaya çağırıyor ve "Sözleşme'ye Taraf Devletlerin Mahkeme'nin kararlarını uygulamak konusundaki yasal yükümlülüğünün, devlet yetkisini haiz tüm birimler açısından bağlayıcı olduğunu ve özellikle siyasi irade yoksunluğundan, kaynak yetersizliğinden veya Anayasa da dahil ulusal mevzuattaki değişikliklerden kaynaklanan teknik sorunların veya engellerin zikredilmesiyle bu yükümlülükten kaçınılamayacağını" vurguladı. Parlamenter Meclisi, Bakanlar Komitesi'ni, "muhatap Devletin kararın uygulanması konusunda güçlü bir direnç sergilediği durumlarda AİHS Madde 46'daki 3. ve 5. paragraflarda tanımlanan prosedürleri bir kez daha kullanmaya" çağırıyordu.

Türkiye'nin Osman Kavala'yı kesintisiz olarak cezaevinde tutması, AİHS Madde 1'de belirlendiği üzere yetki sınırları içindeki herkesin Sözleşme ile güvence altına alınan hak ve özgürlüklerini koruma yükümlülüğüne ters düşmektedir. Mahkeme'nin 2019'daki kararının ardından Sayın Kavala hakkında art arda yeni, temelsiz ve tutarsız ceza soruşturmaları açılması ve Anayasa Mahkemesi'nin Kavala'nın serbest bırakılmasını sağlamak için herhangi bir adım atmaması, yargılamanın siyasi niteliğini doğrulamaktadır. Bu durum ayrıca Mahkeme'nin ve Bakanlar Komitesi'nin kabul edilemez bir biçimde hiçe sayıldığını göstermektedir. Nihai karara uymanın bu şekilde reddedilmesine karşılık Bakanlar Komitesi, AİHS Madde 46.4 gereğince ihlal prosedürü başlatarak, en güçlü biçimde kararlılığını sergilemelidir.

Selahattin Demirtaş kararı

Bakanlar Komitesi'nin, Mart 2021'deki olağan toplantısında, Selahattin Demirtaş/Türkiye (no.2) kararı hakkında da kararlı ve ivedi adımlar atması gerekmektedir. Halkların Demokratik Partisi'nin eski eşbaşkanı ve önde gelen eski milletvekili Selahattin Demirtaş dört yıldan uzun süredir tutuklu yargılanmaktadır. Aralık 2020'de, AİHM Büyük Daire, Demirtaş'ın tutukluluğunun "çoğulculuğu bastırma ve demokratik toplum kavramının özünde yer alan siyasi tartışma özgürlüğünü sınırlama yönünde ağır basan bir amaç izlediğine," Sözleşme ile güvence altına alınan haklarını kullandığı için özgürlüğünden yoksun bırakıldığına ve böylece AİHS Madde 5 ile bağlantılı olarak Madde 18'in ihlal edildiğine hükmetti. Bakanlar Komitesi Türkiye'yi Selahattin Demirtaş'ı derhal ve koşulsuz serbest bırakmaya ve Demirtaş'ın ihlaller meydana gelmeseydi bulunabileceği konuma iade edilmesini sağlamaya çağırmalıdır.

Bakanlar Komitesi, Osman Kavala ve Selahattin Demirtaş'ın "art niyetlerle" uzun süreli keyfi tutukluluğuna izin veren sistemsiz yetersizliklerle mücadele etmeye bağlı kalmayı sürdürmelidir. Hakimler ve savcılar üzerindeki siyasi baskının kaldırılması da dahil olmak üzere yargı bağımsızlığının sağlanması için acilen genel tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu adım insan hakları savunucuları, avukatlar, siyasetçiler, gazeteciler, yazarlar ve yalnızca ifade özgürlüğü, örgütlenme ve barışçıl toplanma haklarını kullanan diğer kişilerin gözaltına alınmasına ve uzun süreli keyfi tutukluluğuna son verilmesine katkı sağlayabilir.

Avrupa Konseyi Üye Devletleri'nde siyasi zulme hoşgörü gösterilemez. Osman Kavala ve Selahattin Demirtaş'ın serbest bırakılmasının birincil öncelik olarak kabul edilmesini sağlamak Bakanlar Komitesi'nin görevidir. Saygılarımla,

Nils Muižnieks

Nils Muižnieks Uluslararası Af Örgütü Avrupa Bölgesel Ofisi Direktörü